

Сучасна Німеччина

У хвалі, коли ціла буржуазна преса реєструє події, що скорим темпом йдуть одна по одній, у тому часі, коли в Лондоні, говорючи словами буржуазної преси, “полагоджено” питання німецьких репараций та коли в Женеві збираються разом із Німеччиною застави “вічний мир” на світі, не від речі буде зазначити наших читачів із теперішнім станом Німеччини. Через те ми лише зрозуміємо побоювання й застереження французької буржуазії, якої речником був у Женеві Ерріо.

По програній війні становище Німеччини стало доволі важким. Територія зменшилась, населення збільшило стогне під гнетом податків. Все-ж такі поведіння Німеччини супроти побителів не находить собі приміру у світовій історії. Франція у 1871 р. по програній війні мала заплатити Німеччині 5 мільярдів. І тоді ворог займав французьку територію. Французи не просили Німців знизити ці суми, а заплатили, чим були зобов'язані й позбулися Німців. Німці натомість збирають, грозять банкрутством і т.п., а з другої сторони Л. Людендорф, що грився все браком відваги, виголошує паки промови й наклепує Німців до “реваншу”, хоч добре знає, що в Німців нема засобів до ведення війни.

По війні Німеччина основно змінилася. По втечі кайзера, буржуазія зарпалася до “праці” і прискорила темпо розвитку цього краю. Те, на що донеде треба було десяти років, тут dokonано протягом п'яти років.

Старе покоління капіталістів, що було розкидане по цілім краю, ця так сказати, середня верства капіталістів, щезла. Не стало цих, що ім передвоєнна Німеччина завдячила свій розвиток, не стало цих, що зуміли здобути всі світові ринки, до потреб котрих вони уміли принатурюватися. Вони, що правда, були супроти робітників жорстокі, зате ж вони були любовими купцями. А разом з ними цезали теж їх організації — картелі.

Повоєнні часи звинчили отже цю суспільну версту. Згинуло покоління середнього капіталіста. Зростає нове покоління. Тисячі німецьких середняків-капіталістів, що за кордоном промостили шлях німецькій індустрії і німецькій торгівлі, змушені були покинути свою нову батьківщину й покласти в тяжке становище. Много з них стратили ввесь свій маєток, лишилися з голими руками, поклали у пролетаріят та збільшили резерву армію. Цю армію безробітних збільшують ще ці, що їх доля заставила покинути забрані від Німеччини території. Німецька держава не дала їм відшкодування, а через проволочку обезвартилося й це, що ім уряд був ухвалити. Зовсім інакше поступив уряд супроти великих промисловців з Порурра й Ренцини, що змушені були покинути свої підприємства, бо це були власники гірничих заведень. Вони дістали майже повну вартість своїх підприємств, а то по курсі золотого марку. І ціми грошми велика промисловість відбудувала своє хозяйство.

Хоч цей рух, тоб-то відбудова великої промисловости, повстав головню з жадою банкрутування, з жадою користі вкладів капіталу, все-ж такі він вийшов на користь самій організації великої індустрії. Вона через це прибрала цю форму, що уможливила її більш раціональну, більш економічну й вищу організацію і розвиток.

Грошева політика німецького державного банку і податкова політика німецького уряду прискорювали і прискорюють ще зараз цей розвиток. Гаула німецька бюрократія зробила те, що промислові магнати не платили в повоєнні часи податків. Вони платили податки два роки після цього, як мали платити, а платили їх в обезвартених паперових марках. Через те німецька велика індустрія не заплатила за одну золоту марку навіть ні одного золотого феєга, а якусь 50-ту чи сотну частину цього-ж. Зате німецька бюрократія, з доручення великої індустрії відпустила податки від широких верств. Завдяки оборотному податку, товари, що переходять часто з рук до рук, дорожає. А цього власне хотіли великі промисловці. Вони від сирих матеріалів, чи від півфабрикатів, які вони самі виробляють, не платять цього податку. Зате середняк-підпріємець купує сирі матеріали у великого купця та від цього купця платить оборотний податок. Тим то йому сирівець коштує дорожче, через це й його товар дорожчий й не видержує конкуренції. Так то оборотний податок нищить середняка-капіталіста. І інфляція нищила його. Пому тоді не хватало капіталу. А спомогами його фабриканти сирих матеріалів. Вони пожерли його. Отже продуценти сирівців пожерли продуцентів готових фабрикатів. Являє, з економічного боку доволі цікаве бо давніше про-

дученти фабрикатів пожерли продуцентів сирівців. І це уможливила велика індустрія тільки кредитова політика державного банку, якого директор був речником інтересів великої індустрії. Державний банк не займався в часі інфляції дрібними справами, не давав малих кредитів, а великі кредити не діставали малі капіталісти, тільки великі. Таким чином згинув стан середняка-капіталіста, його місце заняли великі промисловці — концерни. Картелі зникли.

Економічного значіння цих концернів, їх вплива на капіталістичну структуру Німеччини, годі іще тепер пізнати. Не відомо теж іще, який вплив мала до теперішньої домінуючої фінансовий капітал. Одно лишень можна вже тепер сказати. Картелі, джерело багатства передвоєнно Німеччини усунули. Вони не видержують конкуренції концернів, що продукують самі все, чого вимагає їхнє підприємство. А уряд ріжними законами проти картелів прискорює цей процес.

Очевидно, що ця економічна трансформація, ця зміна продукційних відносин мала свій вплив на політичну структуру Німеччини. В Німеччині, що банкрутувала на полі народнього господарства, культурно, на воєнному полі й політично, в цій Німеччині добуває значіння кілка промислових магнатів, які зовсім не мають багатства бути носіями якоїсь культури. Іх одинока ціль: це баршишництво а до цього ведуть брутальність, egoїзм а все це робиться очевидно для “нації”. Безкритична маса, що не розбирається в цьому не зрозуміла їхнього внутрішнього еста і об'являється Стінсесами, Клекнерами і т.п.

Промислові магнати зуміли створити свою політичну організацію. Вони мають свої статистичні бюро, своїх політичних референтів, своїх заступників за кордоном, що ім вишукують сирівці і ринки збуту, вони мають свою пресу і свої політичні партії. Німецькій важкій індустрії не вистачає засобів державного апарату, який все до її услуг, вона створила свої власні організації, тайні й публічні, що здебільшого “озброєні”. Ними магнати підконують авторитет держави доволі ослабленої, що вміє свій авторитет вживати лише проти робітників. Отже коротко: Маємо в Німеччині династію промислових магнатів, що супроти держави й робітників вживає терору а дбає лише про свій барш.

Із другими державами німецькі промислові магнати зв'язані, а саме їх зв'язує з ними справа сирівців, ринків збуту і

участі їхніх капіталів у закордонних підприємствах. Ось це ці справи, що після балаканини буржуазії “забезпечують мир”.

Але не лише серед самих капіталістів настала зміна по війні. Значно гірше стоїть справа з середніми верстами, з війсьними професіями, що причинилися до розцвіту Вільгельмівської Німеччини. Іх інфляція скинула в ряди пролетаріату. Голодують і гинуть. І знова здійснюється заповіт Маркса з 1847 р. “Пролетаріят складається з усіх верств населення”.

Найбільше зі всіх верств відчуває пролетаріят перевертання відносин в Німеччині. Побита буржуазія в боротьбі за Порурра хоче свої втрати відбити на шкірі пролетаріату, що найбільше потерпів у цій війні. Хоч вла-

стиво у цій боротьбі буржуазія наслідком інфляції й завдяки допомозі уряду збагатіла і сконцентрувала індустрію, очевидно, все це коштує робітників і середнього стану, який мучився більше як рік по чужих хатах.

Інфляція ослабила вправді робітництво, не даючи йому можливости ні жити, ні втримувати свої інституції. Через це легко було буржуазії при допомозі воєнного стану й виймовних законів відштовхнути робітників з занятих в 1918 р. позицій. Вправді становище пролетаріату зараз дуже важке, але його сила не зломана. На ніщо не зможе шалений націоналізм, що ним хочуть затроїти душу робітника, на ніщо терор буржуазії. Бо пролетаріят свідомий цього, що перед ним будучність.

Берліп, 13. IX. 1924. I. Сокира.

УТВЕРЖЕННЯ МОЛДАВАНСЬКОЇ РАД. РЕСПУБЛІКИ.

Щоб дати змогу Молдаванам захити самостійним життям, радянська влада робить старання, щоб для них з'організувати Молдавську Соціалістичну Радянську Республіку. Так вирішує радянська влада питання національних меншостей.

Про організування Молдавської С.Р.Р. ось що подають Харківські “Вісті” з розмови тов. Чубаря, голови Радаркуму У.С.Р.Р. з їх кореспондентом:

— Справа про виділення району, що його населяють Молдавани, в окрему самостійну адміністративну одиницю, стояла перед урядом України не один рік, і підготовча робота по висненню меж району, адміністративних його центрів то-що, почала провадитись уже давно.

Зараз ця робота закінчується. Виявилось, що населення Молдавської Соціалістичної Радянської Республіки буде становити приблизно 300—400 тисяч чоловіка, при чому це не вирішено справи про те, де буде адміністративний центр нової Республіки. Є думки, що в м. Анавії.

Уряд У.С.Р.Р. має зараз можливість поставити справу про організування Молдавської С.Р.Р. на практичне розв'язання найближчої сесії В.У.Ц.В.К., де представники робітників і селян України розв'яжуть цю справу, без всякого сумніву, в інтересах працюючих мас молдавської національності.

Радянська влада, змишнюючись, йде на зустріч потребам національних меншостей. Молдавське працююче населення разом з працюючими Українцями за часів царату русифіковано найбільш інтенсивно.

Головним провідником русифікації були російські поміщики й царські урядовці, що пригноблювали всеке проявлення національної самостійности й національної творчости.

Працюючі Молдавії зараз мають можливість поглибити й поширити свою творчу роботу в рямях самостійної адміністративної — територіальної одиниці, на підставі радянської влади. Робітники й селяне України будуть всебічно допомагати цій роботі, маючи на меті встановлення братерської дружньої роботи по зміцненню позицій, що їх заввоювали робітники й селяне в жовтні 1917 року.

Молдавська Республіка не є великою, по своїх розмірах, кількість населення її незначна, промисловість її мало розвинута, але вона має всі передумови дальшого економічного розвитку й підвищення добробуту працюючих. Селяне й робітники Молдавії будуть розвивати своє господарство без помічі з боку російських ділчів і румунських бояр.

Працюючі Закарпаття будуть бачити, як може розвиватись трудова республіка, яка живе й працює в спілці з іншими Радянськими Республіками, а не під тягарем румунської окупації, як ми це бачимо на прикладі Бессарабії.

Перші кроки самостійного життя Молдавської Республіки будуть безумовно важкими, як сказав на прикінці розмови т. Чубар, — але правильний шлях і допомога братерських Радянських Республік забезпечують розвиток Молдавської “Радянської Соціалістичної Республіки”.

Пізно, коли в контракторів пізно шукають світло, контрактори робітників працювали з поденними. Прошлася по стейшнерських.

ОДНА З ХИБ НАШИХ ОРГАНІЗАЦІЙ.

В минулому числі “У.Р.В.” було поміщене повідомлення Центршкільради до тих Місцевих Шкільних Рад, що винні Центршкільраді за шкільні підручники і друки, щоби негайно вирівняли свої рахунки.

Я згадав тут про цей випадок тому, щоби вказати товаришам на нього, як на один з прикладів недбайливости по місцевих організаціях.

У нас водиться таке, що центральна організація у-Віннітегу, згідно товариш, що при цій організації працює, має сповняти для локальних організацій на провінції ріжні функції.

Візьмім для приміру товариша, що веде секретарку Екзекутивного Комітету Ст. У.Р. Д. Він не лише має виконувати приписану йому роботу, як вивчаючи фізіям і відділам членських стемплів і книжочок та удлявання всяких інформацій, але й має замовляти та висилати печатки для організацій на місцях, має купувати і висилати книжки, які можна дістати впрот з книгари, — має купувати всякі інші річи, які не мають нічого спільного з секретаркою Екз. Комітету і які можна дістати в першій лінійшій місті. І те все має він присилати негайно, бо як мине тиждень або два, так товариші зараз обурюються і дорікають.

А більшість цих товаришів не знає навіть, що товариш, до якого вони ставлять такі великі претенсії, виконує ту всю роботу зовсім безплатно, по два години своєї щоденної праці, а що більше — деякі товариші, згідно організації, не присилають належності за вислані їм річи, хоч їх уминається про це особіними листами.

ВСЕСВІТНЄ ОБ'ЄДНАННЯ РОБІТНИКІВ ОСВІТИ.

Голова Українського Бюро Робітників Освіти, т. Доленко, що повернувся з всевітнього конгресу революційного вчителства, який відбувся в Брюсселі, пише: “Головними справами, що їх обміркувалось на конгресі, були — затвердження статуту всевітнього об'єднання вчителства та вирішення справи про клясове або надклясове виховання вчителства. Статут, що його запропонувала російська делегація, було ухвалено одностовно. Організація, яка об'єднує вчителство, прибрала назву “Всевітнього Об'єднання Робітників Освіти”. Ця організація поки що не приєдналася ні до Амстердаму, ні до Профінтерну. Конгрес висловився за

Пишучий ці рядки сповняв секретарку Екз. Комітету минулої зими. Одна наша організація в Алберті (покищо назву місцевости здержуємо від опублікування) написала до Екз. Комітету, щоби прислати для неї протоколярну книжку, а вона прислала гроші по одержанню книжки. Комітет протоколярних книжок не друкує і не має в себе на складі. Але не вислати такої книжки для організації, котра цього просить, видавалось-б для неї чимось непростимим. І ось секретар іде до міста, купує протоколярну книжку, оплакує її і висилає. При цім пише чьомого листа і задуває рахунок за вислану книжку. Минає зима, минає літо (в Канаді весни нема) і надходить друга зима — а грошей за протоколярну книжку нема і до нині. І це помімо того, що теперішній виконуючий секретар Екз. Комітету писав вже пару листів до згаданої організації в справі належності за книжку.

Це один із яркіших прикладів недопустимої недбайливости, що закорнілося серед спроти частини наших організацій. Подібних примірів можна навести більше. Правда, цього не можна сказати про всі наші організації. Много з них на наяву зовсім не заслугоють.

З такою недбайливістю наші організації повинні раз на завжди покінчити. Це на позір маловажні справи, але вони свідчать, що і в великих ділах ми не були-б ліпші. А ми ж називаємо себе комуністами і кажемо, що перебуваємо цей нищий світ на новаріш, кращий. Тож покажимо на ділі, при кожній найменшій нагоді, що ми досроди до того нового світа.

М. ВОЛИНЕЦЬ.

ЯНСОН.

(Із збірки “На стейшнер”).

(Докінчення.)
Хвилину я стою окамянілий. Потім раптово крикнув: “Отто, Отто, ратуйте!” Я пунувся бігти. Товариші стояли якійсь час розстерявшись, відтак почали бігти за мною.

Не всіля відбігли кілька найцят кроків, як побачив, що Отто вийшов з печері зі скринькою динаміту перед собою. Поставив скриньку на самім краю скали над озером, сам сів на скриньці, знів шапку, і махнув нею в наш бік.

Фак-е-е-ер!!!
Понеслася звідти, де сидів Отто.

— Є-е-е-ер!!!
Відкунулося десь далеко в лісі і завмерло.

Я став. Холодний піт виступив у мене на чолі. Нараз там, де сидів Отто блиснув синій вогонь і стовпом зивис до гори не то порох не то дим. Вмент за цим передвечерню тишу дрімучого лісу прорізав сучий вистріл. На озері по воді розійшлося кілька кругів, а в лісі задував останній відгук вистрілу і заверг десь далеко, далеко жалібно плачем.

Янсон замовк. Омовчав і всі слухачі. Ніхто не осмілювся на-

віль запитати, чи шукали і чи найшли хоч якісь останки Отто.

— Ми й не шукали — сказав Янсон, відгадуючи думку слухачів. — Та й по що?

— А все-ж який він вибрав собі легку смерть — сказав Хорват з другого поверху постелі, чвиркнувши через голови слухачів чу-табаком.

— Гм... стейшнерське життя і стейшнерська смерть — сказав хтось в кутку. — Майнера убиває вугілля або газ, вояка — куля, фабричного робітника — машина, пан умирає гнилою смертю, або як бабан під ножем лікаря, а нашого брата як не камінь, то динаміт...

— Чому Янсон якраз нині на ніч розкавав таку дивну пригоду? — спитав Майк Стаха, з яким він спав на одній постелі.

— Певно тому... що не мав вже що иншого розказувати — відповів позіхаючи Стах.

Всі розважились, поховались. З гори видно було, як Янсон ще раз оглянув дрот, постояв на скелі, окинув зором околицю і повалився кроком пішов в прикрикції під сусідньою скалою, де стояла батарея.

Хвилина напруженої тиші. Хвилина коли навіть серце перестало битись... Гілка-ж вона довга та хвилина... Під ногами затріщала земля. Над скалою злетів до гори вельчеїнний стовп чорно-синього диму, а через мент долаючи поковтись тяжкий стогон. Чим дальше ко-

тився, тим голосніше лунав. Далекі гори відзивалися на розлучний крик своєї раної сестри. На хвилю все затихло, а відтак знов відкунувся цей стогон десь далеко, за горами, вдарившись левно десь в далеку каміну скалу.

Робітники вилізли зі своїх нор і побігли в напрямі зриву, де над скалою стувало це оболочко чорного диму і годі було сказати бачити. На місці зриву застали вже Янсона і інженера, що разом з ним був коло батареї.

Гора стояла на своєму місці. Вирвав тільки один коковий фаєр, який камінями скосив в низу виковічні сосни, як град конопілі. А скала стояла на своєму місці... тяжко поранена. Пі піднесло зривом, але на бік не скинуло. Положило назад на те саме місце, тільки вже не шлість, а великі каміні. З великих глибоких прогалін диміло чорним і смердячим димом. Це десь внизу, на дві горів гнилий порох.

Всі стояли наче німі. Для контракторних робітників було ясно: іх одинайцятимся праця пропала. Поденні з жалю до своїх товаришів також нічого не говорили навіть між собою.

Надійшов контрактор.

— Вед, вед, — сказав він.

— Пля, понюхай запах того пороху, якого ти дав мені для зриву цієї скали — сказав йому Янсон, показуючи на

смердячий дим, що йшов з глибокої тріщини, а десь глибоко під каміням скажено шипів горючий гнилий порох.

— Твої “Фолея” кости будуть так смердяче горіти на тамтін світі за нашу тяжку працю — сказав Янсон до контрактора.

Рижий Шотландець ще гірше почервонів, не знаю, зі злости, чи зі встиду перед інженером і щоб відплатитись Янсонові, він, бридко сплюнувши чу-табаком, від чого лишився на бороді шлях, сказав:

— Це не порох винен, але неумілість тих, що ладували... Зрештою мене це не обходить... Мені повинна бути робота зроблена.

З тими словами він обернувся і пішов.

Янсон очима шукав чогось між каміням... Видно було, що його уста здрагілися, як в раненого звіря. Інженер пильно слідив за кожним рухом Янсона.

Робітників зовсім не хотілося йти до кемпі. Ім вже по розв'язувалися язики. Кожний на своїй мові переконував один другого про причину невдачі зриву. Стах доказував Майкові і Митрофанові, що одинока причина невдачі зриву є та, що “порох рве вниз, а не вгору”.

— Я казав, що треба було посадити Стаха на... І не договорив Митрофан, бо повітря прорізав острій рязчий вистріл... Не вбух, але вистріл. На хвилину всі прикрили. На голову поспівався порох і дрібні тріски. Декотрі зі страху присіли, бо думали, що це вибухнув затаївшийся “фаєр”.

Старий Оскар перший побачив і весело крикнув: — Це наш склад динаміту. Чорт його бери, тепер нам все одно його не треба.

— А де Янсон? — спитав переляканим голосом молодий Швед.

— Янсон?... Ага!... Янсон... пішов... за Оттом... Якийсь навіс свідомо говорив старий Оскар.

Пізно, коли в контракторів пізно шукають світло, контрактори робітників працювали з поденними. Прошлася по стейшнерських.

— Гуд-бай, бойс!

— Гуд-бай, Оскар.

— Уважайте, скінчите роботу, заробите грошей, вступіть на “сінмайцят” і передайте червоним фінанкам останній привіт від старого Янсона — говорив Оскар направляючись до дверей. — Та щоби йому на тамтін світі легенько тгнулося, добре погуляйте... Це замісь паважили.

— А ви куди?

— Ми? Ми вгору... Блище “сорок-девятій”. Там є венкурські...

— Ви, хлопці, менше заглядайте до червоних фінанок, а пильніше придивайтесь до гнилого пороху... Тоді не треба буде літати в повітрі — говорив навздогін Шведом Хорват.

— От-го-го!... Це найблища дорога до неба!... Зрештою, тепер ми безпечні... Нас “дванадцять”... Шшшшше чирло. Так і скажіть рано контракторів... Гуд-бай!... Неслася з вічної темноти, яка пожерла відхлючих Шведів.

— Гуд-бай!... Сказало кілька голосів з кемпі; й двері зачинилися.

Відновляйте передплату на “Укр. Роб. Вісті”!